

<https://doi.org/10.31861/mediaforum.2025.16.205-217>

УДК: 327:329

© Віктор Глебов¹

© Михайло Покась²

ЗОВНІШНЯ ПОЛІТИКА ТА ДИПЛОМАТІЯ КНР НА АФРИКАНСЬКОМУ КОНТИНЕНТІ

Стаття присвячена дослідженню особливостей зовнішньої політики і дипломатії КНР на Африканському континенті. Предметом аналізу є найважливіші сфери китайсько-африканських відносин та перспективи їх розвитку у майбутньому. Зростаюча потреба в природних ресурсах внаслідок швидкого переходу Китаю до ринково орієнтованої економіки стимулювала Пекін у пошуках нових ринків збуту, а також джерел енергоресурсів, одним із яких став африканський континент. Китай розглядає Африку як невід'ємну частину фундаменту китайського наративу про неуніверсальність демократії. Пекін керується принципом невтручання у внутрішні справи країн Африки. Попри значне зростання впливу КНР на африканський континент на початку XXI століття, у Пекіну довгий час не було конкретного плану дій щодо країн Африки, а його діяльність обмежувалася комерційними проектами. Активізація обговорення африканського питання у дискурсі політичних лідерів Китаю дає можливість прогнозувати, що африканський напрямок зовнішньої політики КНР рухається в сторону подальшої інституалізації. В 2015-2017 роках було відчутне певне гальмування в розвитку китайсько-африканських стосунків, але початок торгових конфліктів між КНР та США внаслідок політики адміністрації Трампа стимулювали Пекін. З Пекінського саміту 2018 року можна зробити висновок, що Пекін врахував критику з боку Заходу та вніс у свою африканську політику

205

¹ Кандидат історичних наук, доцент кафедри міжнародних відносин Одеського національного університету імені І. І. Мечникова, E-mail: gamlet@te.net.ua; <https://orcid.org/0000-0002-5321-9829>.

² Кандидат історичних наук, доцент кафедри міжнародних відносин Одеського національного університету імені І. І. Мечникова, E-mail: mike-pokas@onu.edu.ua; <https://orcid.org/0000-0003-3626-7260>.

корективи. Більше, ніж будь-коли раніше, Африка звучить у офіційному наративі як «основа фундаменту зовнішньої політики Китаю», орієнтованої на підтримку країн, що розвиваються. Будівництво цієї коаліції здійснюється не лише за рахунок економічних винагород, але і все частіше за допомогою м'якої сили у вигляді СМІ, освітніх програм та закладів по вихованню майбутніх африканських політичних еліт.

Ключові слова: історія, міжнародні відносини, зовнішня політика, Азія, Африка, Китай, дипломатія.

Foreign Policy and Diplomacy of the People's Republic of China on the African Continent

206 — The article is devoted to the study of the peculiarities of China's foreign policy and diplomacy on the African continent. The subject of analysis is the most important area of Sino-African relations and the prospects for their development in the future. The growing need for natural resources due to China's rapid transition to a market-oriented economy has stimulated Beijing to search for new markets and energy sources, including the African continent. In addition, China considers Africa an integral part of the foundation of the Chinese foreign policy narrative about the non-universal nature of the ideals of Western democracies. In its African policy, Beijing is guided primarily by the principle of non-interference in the internal affairs of countries and non-imposition of its demands. Even despite the significant growth of China's influence on the African continent at the beginning of the 21st century, Beijing did not have a specific global action plan for African countries for a long time, and its activities were limited to commercial projects, the intensification of discussions of the African issue in the discourse of Chinese political leaders makes it possible to predict that the African direction of China's foreign policy is moving towards further institutionalization. In 2015-2017, there was a certain slowdown in the development of Sino-African relations. Still, the beginning of trade conflicts between the PRC and the USA due to the Trump administration's policies again stimulated Beijing to intensify the African direction of its foreign policy. We can conclude from the 2018 Beijing Summit that China's claim to Africa has increased, especially since Beijing considered criticism from the West and adjusted its African policy. More than ever before, Africa is emphasized as the "foundation of the foundation of China's foreign policy", focused on supporting developing countries. The construction of this coalition is carried out not only at the expense of economic rewards but also increasingly with the help of soft power in the form

of media, educational programs and institutions for the education of future African political elites.

Keywords: *history, international relations, foreign policy, Asia, Africa, China, diplomacy.*

Постановка наукової проблеми. В останні роки, спостерігається поступова зміна ролі Китаю у міжнародних відносинах, з позиції пасивного спостерігача до активного гравця на міжнародній арені загалом і на африканському континенті зокрема. Проникнення Китаю на африканський континент відбувається паралельно зі стимульованими Сі Цзіньпіном змінами у зовнішньополітичних підходах КНР, перетворенням Китаю із пасивної регіональної держави на активного гравця на міжнародній арені. Активізація Китаю в Африці, а також економічний зріст у африканських країнах, підштовхнули інших важливих в регіоні акторів, таких, як країни Європи, США та Індія, переглянути свою політику на континенті

Аналіз останніх досліджень. Представники української наукової думки, які займаються дослідженням зовнішньої політики КНР приділяють увагу традиціям зовнішньополітичної стратегії КНР та її пріоритетам, її ініціативам («Один Пояс – Один Шлях» зокрема) на зовнішній арені, економізації зовнішньої політики Китаю, його інтересам в Азії, Африці та Латинській Америці, ролі Китаю в розвитку сучасної системи міжнародних відносин та розвитку українсько-китайських відносин (Волович 2019). Серед зарубіжних науковців слід виділити праці Х. Бродмана, Ч. Фрідмана та К. Лу Бойнтон, Д. Шінн, Е. Сміт та інших (Broadman 2007; Freeman, Lu Boynton 2011; Shinn 2005; Smith 2019; Cheru, Obi 2010; Wu Yu-Shan 2012; Yun 2015; Zweig, Jianhai 2005), які були присвячені проблемам підходу Китаю до різних регіонів Африки, суперництву Індії та Китаю, США та Китаю, «м'якій силі» Китаю, зокрема використанні ним пандемії Ковід-19, та медійних інструментів для досягнення своїх цілей в Африці, серед яких, зокрема, проблема енергоносіїв. Крім того значну важливість складають власне джерела, до яких слід віднести промови лідерів Китаю (Xi Jinping 2015; Hu Jintao 2012) та офіційні документи урядів (Beijing Declaration 2018; London Declaration 2019).

Метою статті є дослідити еволюцію у зовнішньополітичних підходах КНР у XXI столітті та провести комплексний аналіз сучасних відносин КНР з країнами Африки. Серед завдань виділимо на-

ступні: 1) розкрити причини активізації КНР на африканському континенті у XXI столітті; 2) оцінити значення африканського вектору у зовнішній політиці Китаю; 3) виявити основні напрямки китайсько-африканської співпраці та перспективи їх розвитку; 4) проаналізувати наслідки китайського залучення в Африці для африканських країн, а також його вплив на систему міжнародних відносин.

Виклад основного матеріалу. Протягом останнього десятиліття швидко зростаюча присутність Китаю в Африці все частіше стає темою для обговорення в міжнародних ЗМІ та серед економістів і аналітиків. Пекінський саміт 2006 року, який прийняв 48 африканських країн, змусив Захід звернути увагу на континент, який довгий час був відсутній в повістці дня. Однак зростання китайської присутності в Африці почалося задовго до цього. Станом на 2006 рік Китай вже був на шляху до того, щоб стати найбільшим торговим партнером африканського континенту, випередивши Британію та США (China in Africa 2009:32).

208

До того часу майже 900 китайських компаній інвестували в Африку на фабрики і ферми, роздрібні магазини і нафтові свердловини. Лі Руогу, керівник експортного імпортного банку Китаю (Eximbank), прогнозував через півроку після саміту, що його банк протягом наступних трьох років призначить 20 мільярдів доларів для фінансування китайського експорту та бізнесу в Африці (включаючи Північну Африку). Зобов'язання по наданню банківських кредитів країнам Африки за аналогічний трирічний період (з 2006 по 2008 рік) становили трохи більше 17 млрд. доларів (Broadman 2007: 2).

Початок нової активізації африканського напрямку у зовнішній політиці КНР співпадає у часі з закінченням холодної війни, а також зростаючими потребами в природних ресурсах внаслідок швидкого переходу Китаю до ринково орієнтованої економіки. Новий підхід потребував переоцінки невдалої політики щодо африканського континенту в 1960-х та 1970-х роках, та створення стратегії, орієнтованої на розвиток торгівлі, нових ринків збуту та придбання нових енергетичних та товарних ресурсів.

На тлі зростаючої потреби в енергоносіях Китай став однією з найактивніших іноземних держав на Африканському континенті поряд з Францією та США. Тільки у першому десятилітті XXI ст. Китай направив в Африку вдвічі більше посадових осіб на рівні кабінету міністрів, ніж США або Франція разом (Smith 2019).

Девід Цвайг та Бі Цзяньхай у статті «Глобальне полювання на енергію в Китаї» зазначають, що зовнішня політика Китаю повинна все більше відображати потребу в безперебійному імпорту сировини, аби задовольнити внутрішньополітичну тезу про прогресуючий шлях економічного зростання. Це було зроблено через заохочення державних компаній шукати контракти на розвідку та постачання ресурсів з країнами, які виробляють нафту, газ і т.д. У той же час Пекін активно залицяється до урядів цих країн за допомогою дипломатії, торгових угод, прощенням боргів, пакетами допомоги та безпеки – ефективно поєднання, яке не спостерігається в західних країнах (Zweig, Jianhai 2005:26).

Ще один визначальний чинник зовнішньої політики Китаю – дипломатичний. У дипломатії КНР є дві зафіксовані цілі: підтримка політики Єдиного Китаю і подальша ізоляція Тайваню та створення протидії гегемонії США у міжнародних відносинах. У своїй ролі «антиімперіалістичної протидії Заходу» Китай посилює дипломатичні зв'язки із «знедоленими» країнами третього світу, але багатими на ресурси. Тут Африка знову відіграє критичну роль.

209

Вторинним аспектом дипломатичної роботи в Китаї є зміцнення нової моделі розвитку для країн, що розвиваються, яка відображає власний фокус економічного зростання до демократичного зростання. Як пояснив професор Ян Гуанг під час тристороннього діалогу Африка – Китай – США, що відбувся у Вашингтоні в 2007 році, «у співпраці з африканськими країнами повинен бути баланс реформ, стабільності та розвитку ... демократизація не повинна бути передумовою цього розвитку. Натомість потрібно давати можливість країнам шукати власні моделі, застосовні до їхніх унікальних умов. Пекін завжди підкреслює свою політику невтручання, якої він жорстко дотримується» (China's Emerging Global Health 2011: 8).

Загалом, Китай прагне задовольнити чотири широкі національні інтереси у своїх відносинах з африканським континентом. У політичному плані Китай прагне отримати підтримку з боку африканських своєї зовнішньої політики на багатосторонніх форумах, таких як Організація Об'єднаних Націй. Прикладом може слугувати питання Тайваню – будь-яка африканська країна, що тим чи іншим чином не згідна з позицією Пекіну, отримує меншу або жодної економічної допомоги узагалі, таким чином впадаючи у своєрідну залежність від КНР у своїх зовнішньополітичних рішеннях.

Вважається, що в економічному плані Африка розглядається Китаєм в першу чергу як джерело природних ресурсів і ринкових можливостей, адже загроза «сировинного голоду» на початку XXI століття була однією із причин китайської політики «виходу за кордон». Наразі, роль Африки в концепції енергобезпеки Китаю поступається країнам Перської затоки та Росії, зате не меншу важливість представляють руди, метали, а також продовольчі ресурси. З точки зору безпеки, зростаюча присутність китайських комерційних інтересів в Африці призвела до зростання і проблем безпеки для Китаю, оскільки китайські інвестиції та персонал потрапляють під загрозу через політичну нестабільність і кримінальну діяльність на місцях.

210 — І останнє, але не менш важливе, Африка є невід'ємною частиною в ідеологічних інтересах Китаю, оскільки успіх «китайської моделі» в недемократичних африканських країнах надає непряму підтримку власної політичної ідеології Пекіну і свідчить про те, що західні демократичні ідеали не є універсальними (Yun 2015). У низці досліджень, зроблених більшістю китайських аналітиків з приводу стратегії Китаю в Африці, полягає у тому, що у Пекіну такої стратегії немає. На їхню думку, Китай має щодо Африки різні цілі, але у нього немає продуманої довгострокової стратегії для координації цих цілей в рамках всеохоплюючого національного порядку денного. Це найбільш чітко відображено в нездатності Китаю визначити і розставити пріоритети між його економічними і політичними інтересами у стосунках з Африкою (Yun 2015: 26).

Важливу роль в сучасній китайській концепції взаємин з країнами Африки відіграє теза про невтручання у внутрішню політику країн-партнерів. Китай висловлює готовність розвивати взаємовигідні відносини з усіма країнами незалежно від того, який уряд перебуває при владі в цих країнах, і, тим більше, незалежно від того, як сприймають на Заході політичний лад цих держав. При цьому Китай незмінно підкреслює, що його співпраця з Африкою на відміну від відносин останньої з Заходом не визначається будь-якими вимогами щодо політичного курсу тієї чи іншої країни, дотримання нею демократичних принципів і прав людини (Hu Jintao 2012).

Огляд системи прийняття рішень у зовнішній політиці Китаю виявляє основну закономірність: питання вирішуються на різних рівнях залежно від їх важливості. Ця закономірність проливає світло на те, де потрібно шукати Африку в бюрократичній системі КНР. Як вже

обговорювалося раніше, Африка – це напрям з низькою пріоритетністю для зовнішньої політики Китаю в цілому, належить до категорії «країн, що розвиваються і здебільшого є засобом для досягнення політичних та економічних цілей Китаю. Африка взагалі виключається із категорії «стратегічно важливих» і не досягає найвищого рівня прийняття рішень (Xi Jinping 2015: 21).

Однією з найважливіших віх у розвитку африкано-китайських відносинах є створення у 2000-ому році Форуму китайсько-африканської співпраці (ФОКАС), який є інституційним вираженням китайського політико-творення і механізмом колективного діалогу сторін, що охоплює КНР та майже усі країни Африканського континенту (окрім Свазіленду, який не має дипломатичних відносин з Пекіном, так як признає Тайвань).

Виступаючи на відкритті першого засідання Форуму в Пекіні в жовтні 2000 року, Голова КНР Цзян Цземінь назвав його «великим почином в історії китайсько-африканських відносин», зауваживши, що з настанням нового тисячоліття Китай і Африка виявилися перед лицем проблем, які належить вирішувати спільними зусиллями. На першому засіданні Форуму було прийнято «Програма китайсько-африканського співробітництва в економічному і соціальному розвитку», в якій були позначені основні напрямки розвитку відносин Китаю з країнами континенту на зламі століть, а також «Пекінська декларація» (Beijing Declaration 2018). Декларація містила заклик до встановлення нового справедливого світового порядку і реалізації програми стратегічного партнерства з метою забезпечення сталого розвитку в ХХІ столітті. Поряд з цим в ній йшлося про необхідність розробки нової стратегії економічного зростання з тим, щоб підвищити здатність африканських країн брати участь в процесах глобалізації. У документі наголошувалося на необхідності вдосконалення механізму двосторонніх консультацій з метою розширення сфер співробітництва.

2014-2015 роки, що стали свідками скорочення темпів зростання китайської економіки, дали підстави для песимістичних прогнозів щодо майбутнього Китаю в Африці. Але, хоча багато факторів говорять не на користь розширення масштабів китайсько-африканського економічного співробітництва, Пекін явно не має наміру йти з континенту і готовий взяти на себе нові зобов'язання (China in Africa 2009: 37).

Підтвердженням цьому став 2-й саміт Форуму китайсько-африканського співробітництва 4-5 грудня 2015 р Йоганнесбурзі (ПАР). Прагнучи підкреслити значимість події, Пекін навмисно підняв рівень заходу (зазвичай в африканських країнах проводилися конференції ФОКАС на міністерському рівні). Вперше саміт відбувся на африканській землі, з темою: «Спільний прогрес Китаю та Африки: взаємовигідне співробітництво для загального розвитку». Його учасниками стали глави і представники 50 африканських держав, що мають з Китаєм дипломатичні відносини. Саміт проходив в умовах, коли і Китай, і Африка взяли нові стратегії розвитку. Африканський Союз в честь 50-річчя з моменту створення Організації Африканської Єдності (ОАЄ) прийняв «Порядок-2063», мета якої – домогтися вирішального зсуву в розвитку протягом наступних 50 років (The rise of China 2010).

212 — Третій саміт ФОКАС 3-4 вересня 2018 року став наслідком ускладнень в міжнародній обстановці і в китайсько-американських відносинах, і в зв'язку зі ставкою, зробленою сьогодні Пекіном на зовнішньополітичну ініціативу «Один пояс – один шлях», в яку втягнута і Африка. Той факт, що Китай підвищив рівень заходу, говорить про зростаючу важливість Африки в його політиці.

Саміт став найбільш представницьким за всю історію діяльності ФОКАС. У Пекін прибули посланці 54 африканських країн і організацій, які є членами ФОКАС, в тому числі 40 президентів, 10 прем'єр-міністрів, один віце-президент і голова Комісії Африканського союзу. Крім того, на зустрічі були присутні Генеральний секретар ООН, представники ще 26 міжнародних і африканських регіональних організацій. Таким чином, загальна кількість китайських і іноземних учасників перевищила 3200 осіб – настільки масштабне зовнішньополітичне заход відбувся на території Китаю вперше. Міністр закордонних справ КНР Ван І назвав тиждень, коли проходили саміт і відповідні заходи, «золотим тижнем китайсько-африканської дружби». Протягом дводенного засідання підприємці Китаю і Африки обговорили питання співпраці в галузі торгівлі, інфраструктури, промисловості і прийшли до висновку, що індустріалізація є необхідною умовою розвитку Африканського континенту (Wu Yu-Shan 2012: 70).

За підсумками проведених заходів було підписано близько 150 угод про співпрацю, в тому числі про співпрацю Китаю з 28 країнами Африки і Комісією Афросоюзу з будівництва «Один пояс – один

шлях». На саміті були прийняті два підсумкових документа: Пекінська декларація про побудову більш тісного китайсько-африканського співтовариства з єдиною долею і Пекінський план дій ФОКАС на 2019-2021 роки (The rise of China 2010). Також було озвучено цілий пакет нових заходів для всебічного поглиблення китайсько-африканського співробітництва, в основі якого – «вісім великих ініціатив».

На початку свого приходу до влади, Сі Цзіньпін значно активізував африканський напрям зовнішньої політики КНР. Як політична подія, саміт ФОКАС зазвичай відображає поточні пріоритети Китаю у зовнішній стратегії. Пекінський саміт 2018 року не став винятком. Протягом восьми днів під час саміту китайський президент Сі Цзіньпін зустрівся з кожним лідером з 53 африканських країн, присутніх на заході, підкреслюючи китайсько-африканське співтовариство спільної долі. Судячи з заяв, саміт висунув два політичні послання. Зовні Китай докладає серйозних зусиль для консолідації підтримки африканськими країнами міжнародного порядку денного Китаю, особливо у світлі китайської та торгової політики адміністрації Трампа. Внутрішньо, між Китаєм і Африкою, Китай збільшує свою гру на розбудову спроможності Африки, яка зараз очолюється компанією з м'якої сили Китаю та зусиллями, спрямованими на просування китайської моделі політичного та економічного розвитку в країнах, що розвиваються (London Declaration 2019: 22).

213

На відміну від 10 пунктів Плану дій 2015 року, у виступі Сі Цзіньпіна і Плані дій на 2019-2021 років значаться 8 ініціатив, зміст яких розширилося і поглибилося. Так, наприклад, Китай має намір звернути більш серйозну увагу на дисбаланс у торгівлі з Африкою і на сповільнення зростання двосторонньої торгівлі, яка, втім, в 2017 р знову набрала темпи і склала 170 млрд. дол. Щоб подолати дисбаланс, Китай має намір збільшити закупівлі африканської продукції, зробивши наголос на не-сировинні товари. Можна прослідкувати нову тенденцію - упор на індустріалізацію країн континенту.

Саміт ФОКАС 2018 року відбувся в той час, коли китайська зовнішня політика зазнала серйозних перешкод. З одного боку, американсько-китайська торговельна війна підняла питання, як всередині країни, так і зовні, про здатність Китаю підтримувати військові дії з США. питання щодо експансіоністського наміру Китаю, а також фінансових проблем і проблем безпеки з боку країн-реципієнтів.

Значно зріс вплив китайської «м'якої сили» і в сфері освіти. У зобов'язаннях ФОКАС 2015 року Китай зобов'язався в цілому 2000 навчальних програм, 30 000 стипендій уряду, візити 200 африканських вчених, а також навчання для 500 африканських молодих людей і 1000 співробітників ЗМІ. Проте, цього року кількість урядових стипендій зросла з 30 000 до 50 000, на додаток до 1000 африканських лідерів, які Китай навчатиме. Демонструючи глибокі інтереси Китаю у формуванні наступного покоління африканських лідерів, Китай збільшив кількість молодих африканців, яких можна було запросити до Китаю для обміну до 2 тисяч. Все це вражає, але жодна з них не настільки знижується, як кількість потенціалу та можливостей навчання, які Китай погодився забезпечити: 50 000 можливостей навчання африканським країнам, у тому числі урядовцям, лідерам громадської думки, науковцям, журналістам та технічним експертам. Це, по суті, африканські політичні, економічні та соціальні еліти та лідери, які визначатимуть майбутнє континенту та його відносин з Китаєм (Shinn 2005: 103).

Враховуючи коригування в стратегії Пекіну щодо Африки, відображені в «Плані дій на 2019-2021» (The rise of China 2010), критика з боку Заходу все ж має свій вплив на Китай, який дуже цінує свій міжнародний імідж.

В останні роки уряд Китаю почав приділяти більше уваги м'якій силі як інструменту своєї зовнішньополітичної стратегії. У 2010 році газета The People Daily опублікувала статтю, в якій прем'єр-міністр Вень Цзябао заявив, що Китай буде активніше брати участь у «просуванні культури», підкреслюючи думку про те, що м'яка сила стала ключовою концепцією сучасних міжнародних відносин. В контексті Африки, це передбачає поширення позитивного іміджу КНР для африканців через обмін засобами масової інформації, культурою та людьми.

Таким чином, в країнах регіону була відкрита мережа «Інститутів Конфуція», де здійснюється підготовка місцевого персоналу китайських підприємств, викладається китайська мова, а також надається позитивна інформація про Китай, його культуру та внесок у розвиток Африки і світу. Поряд з цим студенти з африканських країн запрошуються на навчання до КНР (Волович 2019).

У таких африканських країнах, як Кенія та ПАР, базується низка державних ЗМІ Китаю, які розповсюджуються в країнах регіону.

Крім того, в Африці діють Міжнародне Радіо КНР, Центральне телебачення Китаю та радіотелевізійне агентство China Daily Africa. Все це сприяє формуванню позитивного іміджу КНР в регіоні (Волович 2019).

Окрема увага учасників Форуму приділялась питанню більш широкого залучення африканських країн до реалізації проектів китайської ініціативи «Один пояс – один шлях». За словами Голови КНР Сі Цзіньпіна, Африка є історичним та природним продовженням «Одного поясу – одного шляху», а також його важливим учасником. При цьому Китай не висуває жодних політичних умов для надання інвестицій країнам регіону в рамках цієї ініціативи, не втручається у їх внутрішні справи та не нав'язує своїх вимог.

Підсумовуючи, в більшій мірі, ніж раніше, Китай, схоже, сприймає серйозну реакцію та критику певної політики Китаю, яка негативно впливає на життя та інтереси африканців. Десятиліттями участь Китаю в Африці мала трансакційний характер і спиралася на ринкові взаємодоповнення, які існували між потребою Китаю в природних ресурсах та потребою Африки у виробництві товарів та розвитку інфраструктури. Нині слід і вплив Китаю швидко перевершили його здатність керувати та контролювати ситуацію на місцях. У той же час африканські лідери та засоби масової інформації стали більш голосними у своїй критиці щодо китайської політики, і багато хто закликає до більш рівних відносин, виходячи з потреб та бажань африканців. Нещодавні коригування політики та заяви китайських еліт, схоже, свідчать про те, що Пекін реагує активніше на заклики до змін, а також відображає довгострокову стратегію створення особистих зв'язків між африканцями та китайцями.

Висновки. Зростаюча потреба в природних ресурсах внаслідок швидкого переходу Китаю до ринково орієнтованої економіки стимулювала Пекін у пошуках нових ринків збуту, а також джерел енергоресурсів, одним із яких став африканський континент. Китай розглядає Африку як невід'ємну частину фундаменту китайського наративу про не-універсальність демократії. Пекін керується принципом невтручання у внутрішні справи країн Африки. Попри значне зростання впливу КНР на африканський континент на початку XXI століття, у Пекіну довгий час не було конкретного плану дій щодо країн Африки, а його діяльність обмежувалася комерційними проектами. Активізація обговорення африканського питання у дискурсі

політичних лідерів Китаю дає можливість прогнозувати, що африканський напрямок зовнішньої політики КНР рухається в сторону подальшої інституалізації. В 2015-2017 роках було відчутне певне гальмування в розвитку китайсько-африканських стосунків, але початок торгових конфліктів між КНР та США внаслідок політики адміністрації Трампа стимулювали Пекін. З Пекінського саміту 2018 року можна зробити висновок, що Пекін врахував критику з боку Заходу та вніс у свою африканську політику корективи. Більше, ніж будь-коли раніше, Африка звучить в офіційному наративі як «основа фундаменту зовнішньої політики Китаю», орієнтованої на підтримку країн, що розвиваються. Формування цієї коаліції здійснюється не лише за рахунок економічних винагород, але і все частіше за допомогою м'якої сили у вигляді ЗМІ, освітніх програм та закладів по вихованню майбутніх африканських політичних еліт.

References:

216

1. Volovych, O. 2019. Afrykans'ka polityka Kytau. Borysfen Intel. URL: <http://bintel.com.ua/uk/article/afrykanska-polityka-kytau/> (in Ukrainian).
2. Beijing Declaration. 2018. Toward an Even Stronger China-Africa Community with a Shared Future. URL: https://www.focac.org/eng/zywx_1/zywj/t1594324.htm
3. Broadman, H. 2007. Africa's Silk Road: China and India's New Economic Frontier / with contributions from Gozde Isik, Sonia Plaza, Xiao Ye and Yutaka Yoshino. World Bank Publications. 392 p.
4. China in Africa: A Strategic Overview. 2009. Executive Research Associates (Pty) Ltd. 104 p.
5. China's Emerging Global Health and Fireign Aid Engagement in Africa. 2011 / Ed. by Charles Freeman, Xiaoqing Lu Boynton. Center for Starategic and International Studies. 58 p.
6. Hu Jintao. 2012. Open Up New Prospects for A New Type of China-Africa Strategic Partnership (Opening Ceremony of the 5th Ministerial Conference of The Forum on China-Africa Cooperation, Beijing, China, 19 July, 2012). URL: https://www.fmprc.gov.cn/mfa_eng/wjdt_665385/zyjh_665391/t953166.shtml
7. London Declaration. 3-4 December 2019. North Atlantic Council. URL: https://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_171584.htm

8. Shinn, D. 2005. China's Approach to East, North and the Horn of Africa. China's Global Influence: Objectives and Strategies (Testimony before the U. S.-China Economic and Security Review Commission, July 21, 2005). URL: https://www.uscc.gov/sites/default/files/7.21-22.05shinn_david_wrts.pdf

9. Smith, E. 2019. The US-China trade rivalry is underway in Africa, and Washington is playing catch-up. CNBC. URL: <https://www.cnbc.com/2019/10/09/the-us-china-trade-rivalry-is-underway-in-africa.html>

10. The rise of China and India in Africa: challenges, opportunities and critical interventions / Edited by Fantu Cheru, Cyril Obi. Zed books, 2010. 289 p.

11. Wu Yu-Shan. 2012. The Rise of China's State-Led Media Dynasty in Africa. South African Institute of International Affairs, Occasional Paper 117. 33 p.

12. Xi Jinping. 2015. Speech at the Opening Ceremony of the Johannesburg Summit of The Forum on China-Africa Cooperation, 4 December 2015. URL: <http://www.dirco.gov.za/docs/speeches/2015/xi1204.htm>

13. Yun, S. 2015. The Sixth Forum on China-Africa Cooperation: New Agenda and New Approach? Foresight Africa: Top Priorities for the Continent in 2015. URL: <http://www.brookings.edu/research/reports/2015>

14. Zweig, D., Jianhai, B. 2005. China's Global Hunt for Energy. Foreign Affairs, Vol. 84, No. 5. P. 22-39.